

3. Модулі міжмовних зв'язків та мовних середовищ використовуються для перекладних та таксонімічних словників.
4. Склад та кількість лексикографічних параметрів, в основному, визначають тип та сферу застосування словника.
5. Найбільш типовими для словників є наступні лексикографічні параметри:
 - орфографічний — побуквенна передача лексикографічної одиниці, обов'язковий для словників всіх типів;
 - наголос — обов'язковий для словників всіх типів;
 - граматична характеристика — обов'язкова для всіх філологічних словників;
 - стилістична характеристика — використовує більшість філологічних словників;
 - переклад іншою мовою — перекладні та таксонімічні словники;
 - тлумачення;
 - енциклопедична стаття
 - хронологічний параметр — типовий для енциклопедичних словників.

1. В. Костирко, І. Кульчицький. Використання термінологічних словникових баз даних та пакетів прикладних програм в сучасній лексикографії. // Вісник: Проблеми української термінології. Матеріали 5-ї міжнародної наукової конференції. — Львів: Львівська політехніка, 1998, № 336. — с.105-108. 2. Орфографічний словник українських медичних термінів. — Львів: Видавнича спілка "Словник" ЛДМУ, 1993. — 473с. 3. Ярославська гімназія 1940-1944 рр. Книга Пам'яті з нагоди 50 річчя останньої матури. Упорядник І. Гнаткевич. — Львів: 1994. — 176с. 4. Українсько-латинсько-англійський медичний тлумачний словник. У 2-х томах. — Львів: Видавнича спілка "Словник" ЛДМУ, 1995. — Т. 1 - 551 с., т. 2 - 786с. 5. Українська державна чоловіча гімназія у Перемишлі. 1895-1995. Упорядник І. Гнаткевич. — Дрогобич: Видавнича фірма "Відродження", 1995. — 304 с. 6. Український Інститут для дівчат у Перемишлі. 1895 - 1995: Ювілейна Книга Пам'яті до 100-річчя заснування./ Упорядник І.Гнаткевич. Дрогобич: Видавнича фірма "Відродження", 1995. — 168 с. 7. Зведений список мохів України. Упорядники: І.С.Данилків, П.Р.Третяк, Л.М.Петрова, І.М.Кульчицький. — Львів: Українське ботанічне товариство, 1995. — 35с. 8. Демська О.Кульчицький І.М.Словник омонімів української мови. — Львів: Видавництво "Фенікс", 1996. — 224с. 9. Партизанськими дорогами з командиром "Залізнякам": Упорядник, вступне слово Ігор Гнаткевич. — Дрогобич: Видавнича фірма "Відродження", 1997. — 359с.

ВІДОБРАЖЕННЯ ХРОНОЛОГІЇ У БАЗАХ ДАНИХ

© Ігор Кульчицький, Анатолій Костенко, 2000

Львівська комерційна академія

На сьогоднішній день для уніфікації терміносистем з дотриманням вимог цілісності, експлікативності, повноти та несуперечливості [1], укладання термінологічних словників, які найповніше відбивають суть понять, повністю відповідають нормам і правилам сучасної української літературної мови, забезпечують погодженість термінів та задовольняють вимогам як фахівців у певній галузі, так і мовознавців [2], широко використовують лексикографічні бази даних (ЛБД) [3-5].

Важливим питанням функціонування ЛБД є відображення та обробка хронологічних даних, позаяк існуючі системи керування базами даних (СКБД) не мають стандартних засобів маніпуляції історичними датами. Вкажемо основні проблеми комп'ютерної обробки датування історичних подій:

1. У історичних документах події датовано за різними стилями, календарями та системами. Ці дати необхідно приводити до єдиної системи.
2. Стандартні засоби СКБД для відображення хронології надають такі одиниці: секунда, хвилина, година, день, місяць, рік. В той же час традиційно історія оперує іншими часовими категоріями.

3. Загальноприйняті дескриптивні терміни датування подій (ера, епоха, середина століття тощо) мають суб'єктивний характер.

4. Конкретна дата деяких історичних подій невідома. У таких випадках прийнято вказувати певну дату, яка служить межею — до, після чи близько якої така подія могла відбуватись. СКБД повинна коректно інтерпретувати і таке датування.

Розробники інформаційних систем, пов'язаних з хронологією, тим чи іншим способом намагаються вирішити ці проблеми [6, 7]. Нижче запропоновано варіант базових принципів реалізації у СКБД об'єкту "історична дата":

1. За нульову дату взято 1 січня 4713 року до н. е. В найрозповсюдженіших СКБД загальноприйнятої нульової дати немає, а названа дата є початком "юліанського періоду", який у 1583 році ввів французький вчений Жозеф Скалігер (1540–1609) [8]. Система юліанських днів (JD або Ю. Д) передбачає неперервну лічбу днів, що пройшли від 1.01.4713 року до н. е. Юліанський період дуже вигідний для всяких розрахунків і його часто використовують в астрономії, вказуючи сьогодні у всіх астрономічних календарях. Окрім того, аналіз історичних документів показує, що початок "юліанського періоду" сягає у часі далеко за більшість подій, які історія фіксує хоча б в межах одного століття. Отже така нульова дата годиться для історії, хоча недостатня для археології та геології.

2. Для датування подій використовуються часові категорії, що вимірюються базовими та похідними одиницями.

3. Базовими одиницями є день, місяць, рік, століття, тисячоліття, наша ера та ера до Різдва Христового.

4. Похідні одиниці означаються як дескриптивні частини базових.

5. Будь-яка історична подія, про яку відомо, коли вона відбулася, датується однією або двома часовими категоріями.

6. При датуванні історичних подій, конкретна дата яких невідома, разом з часовими категоріями використовуються додаткові дескриптори: "до", "після", "близько".

7. При датуванні подій користувач інформаційної системи повинен на основі аналізу історичних документів підібрати ті часові категорії, яким найкраще відповідає кожна подія. Критерієм вибору повинен бути мінімальний відрізок часу, за який ця подія могла відбутися.

1. Пшенична Л. Скороходько Е. Критерії відбору термінів до термінологічного стандарту. // 3-тя Міжнародна наукова конференція "Проблеми української науково-технічної термінології". Тези доповідей. Україна, Львів, Вересень, 1994. с. 11-12. 2. Кияк Т., Іваницький Р. Прагматичні аспекти формування багатомовних тлумачних термінологічних словників. // Науково-технічне слово. Бюлетень Видавничо-термінологічної комісії ЛПІ, №1(3), 1994. с. 59-68. 3. Использование ЭВМ в лингвистических исследованиях /Т. А. Грязнухина, Н. П. Дарчук, Н. Ф. Клименко и др.; Отв. ред. В. И. Перебийнос; АН УССР. Ин-т языковедения им. А. А. Потебни.— Киев: Наук. думка, 1990.— 228 с. 4. Колодяжная Л. И. Автоматизированная лексикографическая система УНИЛЕКС. Словарно-ориентированная подсистема. - М.: Изд-во МГУ, 1987. - 116 с. 5. В. Костирко, І. Кульчицький Використання термінологічних словникових баз даних та пакетів прикладних програм в сучасній лексикографії. // Вісник: Проблеми української термінології. Матеріали 5-ї міжнародної наукової конференції.— Львів: Львівська політехніка, 1998. № 336.— с. 105-108. 6. Кабаков Ю. Б. Объект типа "историческая дата" // Археометрия та охорона історико-культурної спадщини. - К.: 1997, № 1.- стр. 50-59. 7. Кульчицький І. Хронологія у комп'ютерних базах даних // Український біографічний словник: історія і проблематика: Матеріали науково-практичної конференції (8 – 9 жовтня 1996 р.).— Львів: 1997.— с. 67-70. 8. Климишин И. А. Календарь и хронология.— 3-е изд., перераб. и доп.— М.: Наука. Гл. ред. физ.-мат. лит., 1990.— 480с.